

7. Lushpaiev S.O. (2015). Poniattia prodovolchoi bezpeky za zakonodavstvom zarubizhnykh derzhav [The concept of food security under the laws of foreign countries]. Forum prava, no 3, pp. 135–142. (in Ukrainian)

8. Урядовий портал URL:<https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-plan-iz-zabezpechennya-prodovolchoyi-bezpeki-v-umovah-voyennogo-stanu>

9. В Україні запускають ініціативу, яка допоможе запобігти продовольчій кризі під час війни. AGRONEWS, 8 травня, 2022 URL: <https://agronews.ua/news/v-ukrayini-zapuskayut%CA%B9-initsiatyvu-yaka-dopomozhe-zapobihty-prodovol%CA%B9chiy-kryzi-pid-chas-viyny/>

УДК 338.24 (477)

**Вдовичак Тетяна**

викладач економічних дисциплін

Відокремлений структурний підрозділ

«Ладизинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

м. Ладизин, Україна

**Vdovychak Tatiana**

teacher of economic disciplines

Separate structural unit

«Ladyzhyn Vocational College Vinnytsia National Agrarian University»

Ladyzhyn, Ukraine

## **СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЙОГО РОЛЬ У ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ**

### **THE ESSENCE OF ENTREPRENEURSHIP AND ITS ROLE IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE STATE**

Сьогодні для більшості людей є зрозумілим, що без цивілізованого підприємництва Україні не створити потужної економіки, не вийти на світові ринки товарів і послуг рівноправним суб'єктом міжнародного поділу праці. Ще декілька десятиліть тому людей з діловою «жилкою» вважали непорядними, тому і ставилися до них здебільшого негативно. Тим часом на Заході проблема підприємництва вже на рубежі XVII-XVIII століть розглядалася багатьма вченими як досить актуальна.

Сучасна економічна наука визначає поняття «підприємництво» з точки зору двох аспектів. З одного боку, підприємництво є формою економічної активності. Це передбачає орієнтацію на досягнення комерційного успіху, перспективність, інноваційний характер діяльності, незалежність та самостійність суб'єктів у прийнятті управлінських рішень. З іншого боку, підприємництво необхідно розглядати як певні стиль і тип господарської поведінки, для яких характерні такі ознаки: мобільність, динамічність, творчий підхід до справи, ініціативність та підприємливість, готовність до ризику і вміння ним керувати, орієнтація на потреби споживачів [3]. Підприємництво, як і будь-який інший вид діяльності, повинно мати теоретичні основи, що пояснюють його зміст.

Перші спроби систематичного теоретичного осмислення підприємництва почалися в XVII ст. Уперше поняття «підприємець» у науковий обіг ввів англійський банкір-економіст Ричард Кантільон. Він розумів підприємництво як особливу економічну функцію і підкреслював елемент ризику, який завжди був властивий підприємству.

У 1797 році Бодо поєднав категорію ризику з категорією відповідальності, включивши в процес підприємництва планування, контроль, організацію і володіння підприємством.

У 1803 році Жан Батист Сей, спираючись на основні положення Кантільона, вніс «ідеальний тип» підприємця в певний виробничий процес, ввів у зміст підприємницької функції такі елементи: поєднання чинників виробництва (капіталу та праці); збір інформації та накопичення необхідного досвіду; прийняття рішення і організація виробничого процесу.

Особливу роль у розробленні теорії підприємництва відіграв економіст і соціолог Й. Шумпетер, який ототожнював підприємницьку функцію із функцією економічного лідерства і новаторства.

Узагальнюючи наукові погляди на сутність підприємництва і на роль підприємця в контексті історичної еволюції, можна констатувати, що підприємець – це активний суб'єкт пошуку і реалізації нових можливостей у генеруванні та освоєнні новаторських ідей, розробленні нових продуктів і технологій, здійсненні інновацій та оволодінні перспективними факторами економічного розвитку.

Підприємництво є категорією бізнесу. У господарській практиці категорії «підприємництво» і «бізнес» часто ототожнюють. Водночас це нетотожні, хоча й дуже близькі за значенням поняття. Бізнес – поняття ширше, ніж підприємництво і охоплює всі відносини, що виникають між учасниками ринкової економіки, включаючи не лише підприємців, але і споживачів, найманих працівників, державні структури.

Загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності регулюються Господарським кодексом України. Згідно ст. 42 цього кодексу підприємництво – це самостійна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) для досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1].

Крім офіційного визначення підприємництва, законодавством встановлено принципи, відповідно до яких така діяльність може здійснюватись. Вони також мають важливе значення для розуміння сутності підприємницької діяльності. Відповідно до ст. 44 ГК України підприємництво здійснюється на основі: 1) вільного вибору виду підприємницької діяльності; 2) самостійного формування програм виробничої та інших видів діяльності, вибору постачальників ресурсів і споживачів, встановлення цін на товари і послуги відповідно до чинного законодавства України. 3) вільного наймання працівників; 4) комерційного розрахунку і власного комерційного ризику; 5) вільного розпорядження прибутком, що залишається в підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом; 6) самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Сутність підприємництва повніше розкривається через його функції – творчу, ресурсну, організаційну, мотиваційну, соціальну:

- творча (інноваційна) функція полягає в тому, що підприємці реалізують нові ідеї, упроваджують наукові розробки, пов'язані з господарським ризиком;
- ресурсна функція передбачає, що підприємці націлені найефективніше використовувати задіяні ресурси – матеріальні, трудові, фінансові, інтелектуальні, інформаційні тощо;
- організаційна функція полягає в організації виробництва та збуту товарів або послуг;
- стимулююча функція полягає у формуванні механізму, що мотивує і ефективно використовувати ресурси, і максимально задовольняти потреби споживачів;
- соціальна функція передбачає вироблення товарів і послуг, необхідних суспільству;
- особистісна функція зводиться до самореалізації підприємця, отримання задоволення від своєї діяльності [2].

Традиційно на початку вересня, згідно з Указом Президента України, у нашій державі відзначається День підприємця. Свято запроваджене з урахуванням великої ролі підприємництва у здійсненні економічних реформ в Україні, вирішенні соціально-економічних проблем і визнанням його впливу на формування, становлення та розвиток

національної економіки. І щороку ця дата стає приводом вкотре акцентувати увагу на важливій ролі підприємництва в розвитку економіки країни.

Підприємництво – це провідний сектор ринкової економіки, який забезпечує насиченість ринку товарами та послугами, сприяє здоровій конкуренції, створює новий прошарок – підприємець-власник.

Кожен підприємець старається зайняти свою нішу на ринку товарів чи послуг, прагне випускати потрібну і якісну продукцію, намагаючись тим самим привернути до себе споживача. Все це перетворює підприємництво у своєрідний соціальний двигун економічного розвитку, надає ринковій економіці необхідної гнучкості і спонукає до зростання.

Великою мірою роль підприємництва полягає у вирішенні питання зайнятості, що проявляється, насамперед, у здатності малого та середнього бізнесу створювати нові робочі місця і поглинати надлишкову робочу силу.

Підприємництво, будучи одним із різновидів творчої, пошукової, ризикової соціальної діяльності, у більшості країн світу з ринковою економікою вважається одним із найпрестижніших занять. Адже саме цей вид діяльності у відповідних умовах найкращим чином виявляє людську суть, допомагає проявитися працівнику як особистості. Здійснюючи самостійну підприємницьку діяльність, працівник зростає як у професійному плані, так і в інтелектуальному. І це має цілком реальні позитивні наслідки для всього суспільства, оскільки ефективна економіка неможлива без підприємця. Що більше в країні реалізованих підприємців, то вища конкуренція, задоволеніші споживачі, швидший прогрес. Що менше підприємців, то слабший розвиток. Високий рівень підприємницької активності призводить не лише до зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), створення робочих місць, збільшення рівня податкових відрахувань, підвищення рівня життя мешканців країни. Він також породжує соціальні та ментальні зміни, формує середній клас, дозволяє людині відчувати себе господарем своєї долі, перестати бути залежним від влади чи роботодавця.

Отже, подальший розвиток підприємництва дає можливість вирішувати ряд найактуальніших соціально-економічних проблем, передбачає зміцнення економіки та сприяє економічному зростанню.

#### **Перелік використаних джерел**

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: Навчальний посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. 2020. 108 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/04/19/Osnovy%20pidpryyemnytstva.pdf>
3. Мельник Л. Г., Карінцева О. І. (2021) Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>.